

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den
Antverpiæ, M. DC. XLV.

Resp. II. De Commendiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

idem ergo hic Concilium momenta aptitudinis ponderanda committit Ordinario. ut quamvis inter graduatos aliquis sit 40. annorum; si tamen alius minor sit aptior; præferri possit. citati à Barbosa, in Collect. DD. ad Conc. Trid. f. 24. d. c. 8. & id liquidum facit vox seu: quæ regulariter & naturâ suâ est alternatiua. Tusc. in verb. dictio seu, conc. 372. n. 1. 2. 29. præsertim dum ponitur inter diuersa. n. 21. ut palam hic diuersa facit per adiunctionem vocis aliâs, seu aliâs, inquit, qui aptior reperitur. Adde d. sessionem. 24. Conc. Trid. celebratam esse an. 1463. & sic posteriorem esse Bulla erectionis novorum episcopatum Belgij: loqui autem d. c. 8. in futurum: poenitentiaris, inquit, instituatur, non autem decernere de præterito, aut legem dare poenitentiaris iam antè institutis, sed eos suis legibus relinquere. Bulla autem gradum dumtaxat requirit, non eam ætatem, ut decretum quidem ex rigore non obtineat, tamen rationando conveniat. Sed omnino illud, ut aptior sit: ut loquitur Trid. seu magis idoneus, ut exigunt canones ante citati. quod si autem ex graduatis aliquis se aptiorem esse, & iniuriâ præteritum existimet; electio non est nulla; sed per Superiorem examen videbitur an erit annullanda. diximus in Iur. pont. nou. anal. de elect. n. 15. vers. electio, in alijs nulla foret, si extra graduatos affectarum præbendarum possessores, quis ad dictas dignitates contra dispositionem d. bullæ assumeretur: aut ad has præbendas non habens gradum. Trid. f. 27. c. 5. in nouis sedibus: quamvis ad poenitentiarium sine gradu ex vi d. c. 8. f. 24. Trid. aptior graduatus assumi possit. Porro examè an quis sit aptior omnes vtriusque qualitates expendet: ut in c. 18. f. 24. in concursu parochiali, ætatem, mores, doctrinam, prudentiam, aliasque res ad huiusmodi officium opportunas.

RESPONSVM II.

De Commendis.

DVm quæritur quæ sit auctoritas, aut iurisdicção commendatarij; quid facere, quid præstare possit; attendenda sunt verba commendantis; qualitas, atque conditio beneficij commendati, & finis commendationis. Verba; quoniam, ut diligenter obseruandi sunt fines mandati. f. 34. 5. D. Mandati; ita & commendati. Conditio beneficij; quoniam ut illa varia est; ita ex ratione subiecti, quod circa illud præstandum est, variatur. finis autem; quoniam ut de lege dicitur, quod finis sit anima legis; ita & in beneficio commendato finis, ob quem commendatur, tanquam scopus actionum est suspiciendus. vii post alios Euerardus in locis legal. l. 2. fin. rectè dixit potissimam causam omnium esse finem.

Inuentæ ergo sunt commendatæ; ne beneficia interim dum vacent damnum caperent. ut dum sponsum non habent; sponso vicces & officia suppleat commendatarius. si ergo simplicia sunt, missæ, & sacra munia illis incumbentia expleantur: si curata; cura animarum nullatenus negligatur: si maiora, atque dignitates; ut contra omnia congruè supportentur.

Quapropter in curatis Conc. Trid. f. 24. c. 18. dum vacant, atque idoneum in ea vicarium, cum congrua fructuum portione constituiti iuber: qui onera, inquit, ipsius ecclesie sustineat, propterea Gregor. X. in Conc. Lugdunensi commendari ecclesiam parochialem vetat alicui, non constituto in ætate legitima, & sacerdotio; eamque permittit vnicam, & in tempus dumtaxat semestrem. c. nemo de elect. in. 6.

Qualitatem sacerdotij cogit; propter

propter necessariam Sacramen-
torum administrationem, quæ
illud exigit; exercitumque curæ.
vnicam admittit; sicut & Conci-
lium Tridentinum *f. 7. c. 4.* bene-
ficiorum pluralitatem ne titulo
quidem commendæ perpetuæ
admittit, semestrem tantum tempus
recipit; quoniam rard fit, vt com-
mendæ vergant in ecclesiæ utili-
tatem (et si sine illa eas irritas ha-
bet d. c. nemo) quæ sunt diutur-
nioris moræ, aut perpetuæ. aded-
que & semestres nunc sublatae sunt
in parochialibus ecclesijs, per
Conc. *Trid. f. 24. c. 18.* vbi mox
quidem in vacantibus poni vica-
rius, sed quamprimum de recto-
re prouideri mandat. & com-
mendæ quidem perpetuæ olim
ignotæ fuerunt; dum magis cura
gregis, quam lana quæreretur. &
propterea iam inualescentes eas
damnauerunt Innocentius VI. *per
extrauagant. suam incip. Pastoris,* &
Clemens V. *per extrauagant. incip.
ex superna, que sonitur, in extraua-
gant: com. tit. de preben.* vbi etiam
ad Regum & magnatum instan-
tiam, narratis incommodis, quæ
ex eis nascuntur, reuocantur com-
mendæ, etiam Cardinalibus fa-
ctæ, eisque consonat Conc. La-
teranense *sub Leone X. ses. 9. in bul'a
de reformat. Curie,* & demum Con-
c. *Trid. f. 25. de regular. c. 21. & f. 14. c.
10. & f. 21. c. 8.* & quidem d. c. 10.
regularia beneficia non nisi reli-
giosis illius ordinis, vel ijs, qui
habitum omnino suscipere, &
professionem emittent eueantur,
conferri permittit. d. *verd. c. 21. ip-
sa monasteria, abbatias, prioratus
aut præposituras, quæ suos con-
uentus habent, non nisi regulari-
bus personis eiusdem ordinis, at-
que iam expressè professis, quæ
gregi præire atque præesse pos-
sunt; quinimo spectatæ sint vir-
tutis atque sanctitatis. voluitque
etiam sic prouidere ijs non tantum,
quæ impofterum vacarent, sed
etiam quæ iam tunc erant com-*

mendata. & quidem si Capita es-
sent Ordinum; vt qui ea in com-
mendam tunc obtinebant: infra
sex menses illorum religionē pro-
fiterentur; vel illis cederent; aut
aliàs ipso iure vacare censerentur.
quanto magis nolit nunc mona-
stera Ordinum Capita commenda-
ri; ne vero vnquam fraus fieret;
subreptitias declarauit prouiso-
nes, si monasteriorum qualitas ex-
pressa non fuerit. d. *autem c. 8. ses.
21. commendata monasteria visi-
tari, & corrigi per superiores; &
vbi non viget regularis obseruan-
tia, etiam per episcopos, tanquam
sedis apotolicæ delegatos. & spe-
ciatim cura animarum, si qua illis,
vel eorum annexis imminet, alia-
que debita obsequia rectè exerce-
antur, & propterea, vt ad com-
mendam parochialem redeamus,
notatur in d. c. nemo. ac alibi passim ab
Interpretibus commendatarium
parochum posse ac debere in populo
diuinum verbum exponere, con-
fessiones audire, aliæque ad curam
animarum pertinentia Sacramen-
ta ministrare. *Cuchus in Institut. ma-
i. l. 3. tit. 6. n. 43.* quo titulo tam
parochum quam reliquos com-
mendatarios perpetuos assimilari
veris prælatis docet. & quæ alio-
quin præstare possint, quæque eis
competant specificè multa. *vt &
alii moderni infra in fin. citandi.**

Nunc ad monasteria quod atti-
net; si commendata fuerint, intelli-
gitur cura commissa, vt religio &
disciplina regularis conseruetur;
vt vices præfecti itidem regularis
suppleantur, sic in c. *obitum. desl.
61.* vacante ecclesia Panormitana
Gregorius Barbaro Episcopo il-
lius visitationem committit, & in
*fin. monasteria autem, inquit. si qua
sint in ipsius constituta parochia sub eua
cura, dispositioneque, quousq; illic p' oprius
fuerit ordinatus epi. copus, esse concedi-
mus. sub cura, inquit, dispositioneque
cura accipitur pro onere, siue pro-
uincia alicui delegata. ita Spiegel. in
lexico. jurisconsultus in. l. 1. de ofi-
cio*

2.
Capitulum
Ordinum?

9.
Quid com-
millum
commen-
datario
parochus

10.
Quid re-
gulant

cio prof. orbi. curam carnis ad illum spectare dicit. Salomonius interpretans hanc legem *vers. & ideo forū suarium sub ipsius cura est; verbum, inquit, cura hic pro sollicitudine, imperio, & iurisdictione intelligo: quia in magistratibus sic accipi solet.* dispositio, etiā vocabulum admodum generale est; & quamcumque ordinationem comprehendit. vt si quid in monasterijs fuerit inordinatum, ordinare commendatarius possit: & quod agendum, faciendumue fuerit; dirigere atque mandare, prout ex iuris ratione, vel statutorum, constitutionumue Ordinis dictamine gerendum fuerit.

II.
Quid cathedralis?

Ad cathedrales autem Ecclesias quod attinet; ad earum proportionem dicendum est commendatarios in illis forte necessarios iuxta c. 18. f. 24. idoneos cum congrua fructuum portionis assignatione constitui debere, qui onera ipsius ecclesie sustineant, donec eis de rectore prouideatur. de huiusmodi commendatario agit c. relatio. cum seq. 21. q. 1. *quidquid, inquit, de predicta rebus ecclesie, vel eius patrimonio, seu cleri ordinatione, promotione, & omnibus generaliter ad eam (nota) pertinentibus, solerter atque canonicè ordinare, facereque prouideris libera habebis (quippe vt sacerdos proprius) modis omnibus facultatem.* Cathedralis ergo commendatario libera competit de omnibus generaliter ad clerum pertinentibus canonicè disponendi facultas: id est secundum permissa canonum. quippe, inquit, vt sacerdos proprius: comparatiuam uoculam, vt, adiungit, quā significat quemadmodum sacerdotem proprium, ita commendatarium ecclesie munera obire. vnde Interp. communiter iuerunt in hanc sententiā, vt quod ad officium pertinet, explere illud commendatarius possit, perinde atque titularis: id est, quæ ad ipsam administrationem pertinent, quod verò ipsos honores, aliaque quæ inde fluunt atti-

net, ad alias decisiones pertinet. vt iam supra monuimus à modernis infra citandis tradi multa vbiq; specificando, quæ hic longum nimis foret recitare. ad eandem rationem in c. cum nobis. X. de elect. constituitur procurator seu ceconomus vacantis ecclesie Capuanæ, in procuratorem, inquit, concedimus liberam administrationem etiam in temporalibus quàm in spiritualibus committentes. & in c. cui. 42. de elect. in 6. ea clausula explicatur. *si cui, inquit, procuratio seu administratio cathedralis ecclesie, plena & libera in spiritualibus & temporalibus, à sede apostolica (cui hoc soli competit) est commissa, potest alienatione bonorum immobilium dumtaxat excepta, omnia que iurisdictionis Episcopalis existunt, & que potest electus exequi confirmare, liberè exercere, illa quippe que ministerium consecrationis expoliam (nisi fuerit Episcopus) per alios factas Episcopos expediri.*

Porro hodie commendatarum diplomata, quamuis olim relictis antiquioribus terminis expedirentur stylo laxissimo scribuntur vt post Comesum ad reg. cancell. de inuena. q. 5. moderni passim notarunt. vt in aliam profus naturam à vetere migrauerint. adedque Duarems De sacris ecclesie ministr. l. 5. c. 8. plenior, inquit, conceptio diplomatis pontificij, & mores vbiq; recepti faciunt, vt commendatarius non simplex capis, depositarius, procuratorue, sed dominus quodammodo habeatur. nam & procuratores in rem suam appellantur à iurconsultis, qui nihil minus quam procuratores sunt, & saum non alienum negotium gerunt. & certum est huiusmodi procuratoribus fiduciaris iura dispensatores, de quibus loquimur, perquam similes esse, cum ipsis non ecclesia gratia, sed sua potius (vt recte quidam aiunt) administratio concedatur.

Et speciatim Chassaneus ad consuet. Burgon. tit. de mains mortes rubric. Per te 9. §. 9. in Consilio ibidem inserto docet ex amplitudine verborum styli hodierni huiusmodi commenda-

tarios

tarios assimilari veris praelatis, agit autem de commendatario Abbate, ubi ex stylo diplomati inserta fuerat hæc clausula, de redditibus illius monasterij, fructibus & proventibus, iuribus, & obventionibus vniuersis liberè disponere & ordinare, prout veri ipsius monasterij abbates disponere potuerunt: curam & administrationem monasterij ipsi in spiritualibus & temporalibus committendo, ac faciendo sibi à conuentu obedientiam & reuerentiam debitas & deuotas, & seruitia & iura ab ijs debita exhiberi, concluditque Chassanæus iura omnia loquentia de veris Abbatibus, habere locum in huiusmodi commendatarijs, adeoque citat Bartholum, Andream Siconium & Geminianum, sequiturque Gomefius, d. q. 5. & passim moderni.

Ex his sequitur non esse facile respondendum ex veteris iuris ratione aduersus hodiernos commendatarios, qui cum tanta verborum amplitudine, canonum, & priuilegiorum derogatione constituuntur: nisi ipsarum commendatarum literis penitus perspectis, vt de libertate & priuilegijs responsum est in c. porro X. de priuilegijs. Querere ergo an Abbas commendatarius habeat Iurisdictionem spirituales; an, si abbatia sit matrix, habeat in filias non tantum vniuersim, sed & filiarum alumnos singulos; mediatam, an immediatam, non physicè aut philosophicè, sed moraliter, œconomicè, ac politicè: vt iure ciuili filium pater non tantum habet in potestate, sed & ex eo nepotem, pronepotemque *Inst. de patria potestate*. immediata potestate, quæ non competit patri, qui est in potestate: quamuis physicè nepos per patrem nectatur auo. vel quod si abbatia sit Caput Ordinis, an commendatarius, quamuis hodie per Trid. vt diximus vetitus, ex plenitudine tamen pontificiæ potestatis constitutus, iurisdictionem habeat gene-

ralem in Ordinem; in omnes, an singulas abbatias, vniuersos an singulos alumnos; mediatam an immediatam; cæteraque huiusmodi querere, inquam, non proposito commendationis diplomate, frustraneum est. Sed obseruandum est quod Alexander III. Ambianensi Episcopo rescripsit in d. c. porro, ex inspectione priuilegiorum plenius aduertere potes, & secundum quod inuenieris, ita obserues.

Nihilominus supposita, quam diximus, commendatariorum hodiernorum ex styli amplitudine, generatim est dicendum eandem autoritatem, iurisdictionemque, quam haberet verus Abbas abbatie matricis & Capitis Ordinis, habere commendatarium, cui ea in procuracionem & commendam est data cum clausula plenæ & liberæ in spiritualibus & temporalibus administrationis (vt hodie solet) idque disertè decisum est in d. c. is cui, quod supra extense recitauimus.

Et consequenter obedientiam & reuerentiam commendatario deberi, iuraque & seruitia consueta Prælati. nec tantum expensas in administrationem necessarias, & congrua alimenta, & quanta Prælati ex antiqua cum conuentu fortè partitione, Ordinis statuto, Pontificis determinatione: sed &, vbi hæc non sunt, fructus deductis arbitro boni viri oneribus suos facit in vsu vertit. adeo vt etiam si in malos verterit, non teneatur ad restitutionem. *Gomez. d. q. 5. fructus*, inquam, nam ipse rei immobilis est interdicta alienatio, d. c. is cui, cui stylius adiunxit & mobilis pretiosæ. *Rebuff. de benef. l. 1. de commend. n. 13. Chassan. vbi sup. Baunius in prax. c. 1. 3. c. 3. addit ex cõst. Pij V. & Greg. XIII. peculium morientis monachi*; vt id à commendatario arripi nequeat, sed in rem monasterij verti debeat. Quibus omnibus de rebus, alijsq; id genus; nuncupatim in quibus commendatari veris titulatis equiparentur, videri possunt

H 2 moder.

15.
Iurisdic-
& autho-
ritas.

16.
Fructus.

moderniores. (Comesius ad Reg. Canc. de triennial. q. 5. Cuchus Instit. maior. l. 3. t. 6. Azor. inst. mor. p. 2. l. 6. c. 31. Rebuff. de benef. l. 1. de commend. eod. lib. 1. de devot. Garcias de benef. p. 4. c. 4. Et quos ille citat presertim in fin. gloss. ad sanct. pragmat. de elect. c. licet. ad v. caus. & paulo post. n. 9. Choppin. monastic. l. 1. c. 2. n. 3. de sac. eccl. polit. l. 1. c. fin. n. 17. l. 2. c. 8. n. 12. monastic. l. 1. t. 1. n. 14. t. 2. n. 2. 3. l. 2. t. fin. n. 17. in fin. & eod. l. 2. t. 1. n. 9. recitat diploma Sixti V. in margine Innoc. VIII. per quod privilegio vetatur, ne in ordine Cisterciensi commendatarij ullam habeant iurisdictionem, sed ea redeat ad Patrem Abbatem: nec competat monachorum muneri taxatio, novitiorum receptio, nec benedictio in monasterijs; sed superioribus ordinis: cassentur gratia expectativa, reservationes, mandata, commendae, nominationes, oblationes, uniones &c. alibi etiam alijs concessa memorata privilegia, ne eorum monasteria imposterum commendentur. sed privilegia omnia suo pondere superat decretum sanctissimi Concilij Trid. d. c. 21. s. 2. 5. de regul. quod seculi vehit dictamen Spiritus sancti. sed importunitates, & obrepensium artes etiam hodie huiusmodi commendas extorquent, cum amplissimis omnium iurium ac privilegiorum derogationibus: & ob plenitudinem potestatis pontificiae his patendum est, nisi per obreptionem obtentae declarentur; & admittenda sunt quae supra diximus.

17.
Commen-
de mona-
sticæ à Con-
cilio Trid.
vetitæ.

RESPONSVM II.

De Regula Cancellaria de trienniali possessore.

Plures simul incurrunt difficultates in hanc causam, nam quamvis dicatur litem super possessorio motam non reddere be-

neficiam litigiosum, Rebuff. in pract. ben. l. 2. de subrogat. n. 31. ex nota & Cassador. decis. 4. ut lite pendente, quasi possessio nihil commune habeat cum petitorio: & ut quis non dicatur pacificus, litem moveri exigatur super ipso titulo; Innoc. in c. cum M. Ferrarion. X. de const. alij in. c. 1. & 2. ut lite pend. in 6. adeoque super proprietate, ac petitorio iudicio: tamen regula nostra exigit pacificam possessionem; atque ex titulo; & adeoque utrumque coniungit, & titulum & possessionem si cui ergo liceat uterque in possessorio, utique non pacificè possidet. eoque magis quod iudicia beneficialia possessoria tractari non possint sine consideratione petitorij, quia in spiritualibus possessio esse non potest sine titulo, saltem colorato, & apparenti. c. 1. de reg. iur. in 6. & sic possessio litigiosa facit possessionem beneficij non pacificam. Merlin. tract. de annal. poss. n. 132. ideoque si labitur triennium durante lite possessoria, etiam ei cui possessio adiudicatur, non prodeit tempus ante lapsum.

Sed an profit quod exinde labitur, an verò dicendum sit existitisse semel conditionem, ac litem fuisse motam? eoque quantum exinde sine alia lite labatur triennium, sine lite non possessio arg. l. siquis. C. de Instit. & solut. & dicendum est prodesse. Papon. ar. lib. 8. t. 9. ar. 2. & 3. (& ad hoc applicant plures illa verba regulæ de poss. trien. antiquas lites super illis motas penitus existinguendo, quorum alioquin quam obscurus sit sensus, videri potest ex ijs, quae habet Alphons. ad d. regul. & d. l. siquis procedere in ijs, quae semel acciderunt: quia non exigit nunquam litem motam fuisse; sed non à triennio. & sic Concilium Balianense litem non tantum fuisse aliquando; sed pendente exigit, & quoniam iure canonico nunquam petit instantia; c. pen. X. de iudic.